

Over de preekstoel van Huizinge

Oude documenten

In het *Protocol der gedoopten te Huizinge*, dat begint in 1798, staan ook vanaf 1767 de overledenen opgetekend. Verder werd in het boek vanaf 1777 bijgehouden welke de ingekomen en vertrokken gemeenteleden waren. Een paar keer werd opgesomd wie de toenmalige lidmaten waren en staan er losse opmerkingen in betreffende gebeurtenissen in dorp en omgeving, verbouwingen aan de weem, de aanschaf van het orgel en de preekstoel etc. Het boek eindigt ietwat rafelig rond 1828 toen een nieuw protocol werd aangelegd, maar toch ook nog wel in het oude exemplaar werd geschreven. De titel van het protocol dekt dus de inhoud niet.

Betreffende de huidige preekstoel die een ouder exemplaar, waarover niets bekend is, verving schreef dominee Henricus Blankstein in jr. in 1808: “ Den 3 April de eerste Leerrede gedaan op den nieuwen Preekstoel “. Met dit gegeven corresponderen vrijwel zeker twee van de drie opvallende uitgavenposten, die onder het jaar 1808 voorkomen in *Het Boek van Ontvangst en Uitgaaf voor de Hervormde kerk te Huizinge*. Onder elkaar staan daar genoemd:

Harm Jan Finkeles 385 = " = " =

M.Wallis 250 = " = " =

Zuidema 608 = " = " =

Houtsnijders

Van deze drie personen is Mattaeus Wallis de bekendste. Hij leefde van 1751 tot 1817 en was architect en beeldhouwer. In 1805 ontwierp hij de toren bij de kerk van Pieterburen. In veel Groninger kerken is snijwerk van Mattaeus en zoon Anthonie (1790-1845) bewaard gebleven. Het snijwerk aan het Lohmanorgel (1806) te Ulrum is van de hand van Mattaeus, hij werkte in 1804 aan het orgel te Loppersum, in 1815 aan het A-kerkorgel te Groningen en in 1817 aan het orgel in Zuidwolde. Anthonie vervaardigde het snijwerk aan orgel, preekstoel en banken in de kerk van Eenrum (1814-1818). Het snijwerk in de kerk van Saaxumhuizen wordt ook aan hem toegeschreven. Harm Jan Finkeles treffen we samen met Wallis aan op de gevelsteen die de bouw van de Pieterbuurster toren in 1805 memoreert. “ M.Wallis Van Groningen is Architek hierover Geweest. Rinne Pieters, Harm Finkeles en Drews Levi hebben het Werk Vervaardigt”.

Wie Zuidema was, wat hij gedaan of geleverd en of het de preekstoel en dooptuin betrof is niet bekend, wel staan de posten in de administratie onder elkaar, zodat aangenomen kan worden dat kansel en dooptuin 1243 gulden hebben gekost.

Kenmerken

De neoclassicistische vormgegeven, zeskantige preekstoel hangt aan de zuidmuur, omgeven door een dooptuin en heeft een omvangrijk klankbord. De bovenrand van de kuip wordt geaccentueerd door een tandlijst, de plint, waarop het wapen van Alberda is aangebracht, heeft de vorm van een lictorenbundel of fasces, versierd met acanthusblad. De figuratie op de vijf vrije panelen bestaat uit allegorische vrouwenfiguren die standvastigheid, hoop, liefde, waakzaamheid en overvloed verbeelden. De hoeken zijn versierd met hulst- en eikenblad. Onder aan de kuipen hangen guirlandes in de vorm van gevlochten hulst, gevat in houders met acanthusmotieven. De lampet eindigt in een druiventros. Het rugschot heeft een baretknop met guirlandes, onderaan het klankbord is een acanthusplant met bloem aangebracht. De dooptuin of het doophek heeft opengewerkte rechthoekige stijlen met acanthusbloemversiering. De trapleuning toont eveneens acanthusbladmotieven gecombineerd met guirlandes. In 1810 zegt het Protocol; “Het kerkhof weder met ijpen bomen beplant en een nieuwen bijbel op den preekstoel, gr. Folio 22 gld.” De bijbel werd in 1748 gedrukt bij Nicolaas Goetsee te Gorinchem.

Opdracht

De man die de preekstoel bestelde was Jonker Goosen Geurt Alberda van Dijksterhuis te Pieterburen. In 1713 had Joost Lewe Coenders van Vervou de borg Fraam te Huizinge met alle rechten verkocht aan Willem Alberda van Dijksterhuis de overgrootvader van Goosen Geurt. Hij was in het bezit geweest van de staande jurisdictie van Huizinge, was staand schepper van de schepperij van Huizinge en unicus collator van de kerk

In 1795, bij de Revolutie en de komst van de Bataafse Republiek raakte de adel alle rechten kwijt, ook het collatierecht en het beheer over de kerkelijke goederen. De kleden werden van de herenbanken afgescheurd, het kussen van de schepper werd in stukken gesneden en de bijbel werd bespogen. Na de staatsgreep van Napoleon maakte deze in 1806 een einde aan de Bataafse Republiek en werd het Koninkrijk Holland gesticht. De adel en de vroegere Oranjegezinden mochten weer besturen en ook de collatierechten werden in de praktijk weer uitgeoefend. In 1808 bestelde Alberda de preekstoel en liet er zijn familiewapen opzetten.

Toen Goosen Geurt Alberda van Dijksterhuis op 20 mei 1830 stierf werd de lijkrede vanaf de Huizinger preekstoel door Dominee Johannes Bernardus Snoek uitgesproken. Snoek was in 1826 door Alberda tot predikant aan gesteld. Ze kenden elkaar uit Westernieland de vorige standplaats van Snoek die zelfs geld van de dorpsheer had geleend.

Reint Wobbes, Huizinge 2017.